

از آن همه دیروز / بازخوانی تاریخ

از ریاست موسسه دهخدا تا ترجمه نهج البلاغه

سیدجعفر شهیدی سال ۱۲۹۷ خورشیدی در بروجرд به دنیا آمد. تحصیلات حوزوی را در شهر نجف تا درجه اجتهاد ادامه داد و پس از آن چندسالی در قم از محضر آیت‌الله بروجردی و بسیاری از مراجع و عالمان دین استفاده کرد. سپس در لغت‌نامه با علامه دهخدا و دکتر معین همکاری کرد و تحصیلات آکادمیک خود را در رشته زبان و ادبیات پارسی در محضر استاد جلال‌الدین همایی و دکتر بدیع‌الزمان فروزانفر پی گرفت و در سال ۱۳۴۰ با اخذ درجه دکتری زبان و ادبیات پارسی در دانشگاه تهران مشغول به تدریس شد. پس از درگذشت دکتر معین، بر کرسی ریاست موسسه لغت‌نامه دهخدا تکیه زد. یکی از آثار برجسته و ماندگار او ترجمه و تفسیر نهج‌البلاغه است که این ترجمه شیوا و تفسیر روان، سال ۱۳۶۹ به عنوان کتاب سال شناخته شد. سال ۱۳۷۴ موفق به دریافت بالاترین نشان درجه یک علمی از ریاست جمهوری اسلامی ایران شد. دکتر شهیدی سال ۱۳۷۴ منزل مسکونی خود در نار مک تهران را به شهرداری تهران واگذار کرد و این خانه در همان سال به کتابخانه عمومی دکتر شهیدی با ۳۰ هزار جلد کتاب تبدیل شد. از جمله آثار ارزشمند او می‌توان به این نام‌ها اشاره کرد: مهدویت در اسلام، جنایات تاریخ، زندگانی امام سجاد، شرح لغات و مشکلات دیوان انوری، تاریخ تحلیلی اسلام، تاریخ تحلیلی اسلام تا پایان امویان، زندگانی حضرت فاطمه (ع)، آشنایی با زندگانی امام صادق (ع) و…

سید جعفر شهیدی پس از بر جای گذاشتن کارنامه‌ای زرین در عرصه دین و ادب، سرانجام ۲۳ دی ماه ۱۳۸۶ درگذشت.

خودزنی / محیط‌زیست

کاسپین قرار است چند جا را سیرآب کند؟

طرح انتقال آب دریای خزر به دریاچه ارومیه که البته مخالفان زیادی هم دارد، دوباره کلید خورده‌است. این درحالی است که برنامه‌هایی برای انتقال آب رودخانه زاب به دریاچه ارومیه هم وجود دارد. در هفته‌های گذشته خبرهای خوبی در باره افزایش تراز آب دریاچه ارومیه منتشر شده‌است که البته نتیجه بارندگی‌ها و چند اصلاح هندسی در هدایت آب و ورودی‌های آب زرینه‌رود و سیمینه‌رود به بزرگ‌ترین دریاچه آب‌شور ایران بوده.
اماد همین زمان‌ها خبرهایی از انتقال آب رودخانه‌زاب به دریاچه ارومیه هم منتشر شده‌است. طرحی که هزینه‌های زیادی دارد و البته محدودیت‌های حقوقی، از ایده‌و پیشنهاد انتقال آب‌زاب و مطالعات سد کانی سیب، بیش از یک دهه می‌گذرد و چندوقتی است مجدداً این طرح مطرح شده و از ابتدای امسال نیز روی میز سازمان حفاظت محیط‌زیست جهت بررسی قرار گرفته‌است. این سازمان ضمن اعلام نظر مثبت در مورد کلیات طرح، خواستار ارائه گزارش ارزیابی زیست محیطی جدید به منظور بررسی دوباره شده و اعلام نظر نهایی را منوط به آن کرده‌است. (اما جدی‌تر از انتقال آب رودخانه آب‌شیرین زاب به دریاچه آب‌شور ارومیه، انتقال آب دریای خزر است. موضوعی که در دولت محمود احمدی‌نژاد هم به مراتب پیگیری شد. اما مخالفان بسیاری هم داشت. اکنون اما معاون وزیر نیرو گفته که طرح انتقال آب دریای خزر به دریاچه ارومیه در حال مطالعه است. رجب‌میدانی درباره طرح انتقال آب از دریای خزر به دریاچه ارومیه برای نجات این دریاچه گفت: این طرح در دست مطالعه قرار دارد و جزو مطالبات مردم از رئیس جمهور بوده اما اجرای آن منوط به بررسی همه جوانب زیست محیطی آن است. به گفته او در حال حاضر یک مشاور ایرانی و یک مشاور خارجی همراه با کنسرسیومی متشکل از ۶ شرکت که در مسائل زیست محیطی تبحر دارند، مشغول مطالعه این این طرح هستند و فعلاً به جز مسائل زیست محیطی، روی دیگر مباحث مسیر انتقال، پمپاژ و غیره مطالعه‌ای انجام نمی‌شود.

از سوی دیگر پیش از این، سیدمحمدرضارضا زاده مدیر عامل شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران با اشاره به مطالعات لازم برای انتقال آب از دریای خزر به دریاچه ارومیه گفته بود: باتوجه به حساسیت‌های زیست محیطی این پروژه در دریای خزر و دریاچه ارومیه، اجرای آن با در نظر گرفتن همه جوانب انجام خواهد شد. به گفته او برای مطالعات طرح انتقال آب خزر به ارومیه از بهترین مشاوران ایرانی و خارجی در جهان دعوت به همکاری شده‌است: نتیجه مطالعات تا یک سال آینده مشخص و در صورت مثبت بودن آن مراحل بعدی پروژه نیز اجرایی خواهد شد. در صورتی که اصولی بودن اجرای این طرح مشخص نشود، ادامه بقیه روند کار ممکن نیست. این درحالی است که همین آبان ماه گذشته، معاون محیط‌زیست دریایی سازمان حفاظت محیط زیست گفته بود مخالف انتقال آب دریای خزر به دریاچه ارومیه است. پروین فرشچی گفته‌بود: سازمان حفاظت محیط‌زیست با انتقال آب دریای خزر به دریاچه ارومیه مخالف است. اجرای انتقال آب‌ها مشکلات بسیاری برای ایران ایجاد خواهد کرد. همچنین با اجرای انتقال آب در ایران راه‌برای سایر کشورها نیز بازمی‌شود که از این آب‌ها برداشت کنند. با وجود چنین مخالفت‌هایی همچنان بحث انتقال آب دریای خزر به دریاچه ارومیه و حتی دشت مرکزی ایران، ادامه دارد!

یادداشت روز

آیا نگارخانه‌داری جزو مشاغل کوچک خانگی است؟

سعید فلاح‌فر | معماری تجسم باورها، حساسیت‌ها و نیازهای بشری هر دوره زمانی و هر جغرافیای فرهنگی است و در شکلی پیچیده‌تر، اجزای یک شهر را بر اساس دغدغه‌ها و خواسته‌های شهروندی پایه‌ریزی می‌کند. مسکن از اولین ملزومات دوام و قوام حیات بشری است که در فرهنگ‌های متنوع خانه‌سازی ابراز می‌شود. پس از مسکن، تمدن و زندگی اجتماعی احتیاجات تازه‌ای را هم به وجود آورده و به تناسب اهمیت، توان و ظرفیت معماری را به میدان می‌آورد.
نیایشگاه‌ها که سرانجام با کلیساها و مساجد جامع باشکوه در شهرهای بزرگ شکل می‌گیرند، میزان علاقه و نیاز جامعه را به مذهب و روابط مذهبی نشان می‌دهند. هر یک از نیازهای زندگی فردی و اجتماعی در گونه‌ای از معماری پاسخی می‌جویند. پل ها، بازارها، آب انبارها، حمام‌ها، مدرسه‌ها، رصدخانه‌ها، ارگ‌های سلطنتی، میل‌ها، باروها و بسیاری دیگر.
پیداست که هر نیاز جدیدی در سطح جامعه، به شیوه‌ای از همان دوره، انواع مشکلات را پشت سر گذاشته و به هر نحو ممکن معادلی شایسته و درخور در معماری برای خود جست‌وجو می‌کند.

نان داغ کباب داغ / تازه‌های نشر

تصویری دقیق از فاشیسم و نتایج آن

موروی بر کتاب «مسئله تقصیر» اثر کارل یاسپرس

آلمان پس از شکست سنگین در جنگ جهانی دوم، برای به‌پا خاستن دوباره، نیازمند شرایطی ویژه بود که ذهن اندیشمندان بزرگ آلمانی را به خود مشغول کرده بود. کارل یاسپرس یکی از آنها بود. یاسپرس کتاب «مسئله تقصیر» را زمانی که پرده از کل جنایات رژیم نازی آلمان برداشته شد، به چاپ رساند. تمام تلاش وی در این کتاب معطوف به آن است که هموطنانش را به‌پذیرش مسئولیت و تقصیر در قبال فجایع به وقوع پیوسته، کشف ریشه‌های آن و در نهایت پالایش دعوت کند. یاسپرس معتقد بود در این ماجرا نه یک فرد نه حتی یک دولت با جریان همانند سوسیال ناسیونالیست‌های آلمانی بلکه یک ملت یعنی کل آلمان مقصر بود. هیتلر از دل یک انتخابات دموکراتیک به قدرت رسید و با حمایت آلمانی‌ها در مقام رهبر و پیشوا موتور جنگ جهانی دوم را روشن کرد.

یاسپرس معتقد بود آلمان در آینده‌ای که پیش‌رو دارد، نیازمندرهایی و پالایش از حس تقصیری است که گریبان روح این ملت را گرفته و زمانی فرد از تقصیر و حس گناه خلاصی می‌یابد که به مدد فرآیندی درونی به پالایش خویش بپردازد. واژه کلیدی برای این پالایش، تواضع است. تواضع باید جزو ذات فرد شود. یاسپرس برای اینکه مفهوم تواضع مورد اشاره خود را به شکلی مستدل ارائه کند از مهم‌ترین فیلسوف آلمانی یعنی هگل و کتاب پدیدارشناسی روح او بهره می‌گیرد. در واقع او از این مسأله، مدلی برای خودتنبیهی مورد نظرش که آلمانی‌ها نیازمند آن بودند می‌سازد. چنین هدفی پایه و اساس درس گفتارهایی است که یاسپرس در سال ۱۹۴۶ آن را منتشر کرد. کتابی که اینک با عنوان «مسئله تقصیر» با ترجمه فریده فرزندفر و امیر نصری به همت نشر چشمه منتشر شده و نخستین مجلد از مجموعه‌ای است که این ناشر تحت عنوان تردید منتشر می‌سازد. علاوه بر مقدمه سودمند مترجم، خود کتاب از این سرفصل‌ها تشکیل شده است: «در

گردش روزگار برعکس است

کوه به کوه نمی‌رسه، اما آدم به آدم می‌رسه!!

با کاروان حله / اخبار هنر

بانوان سالن مناسبی برای کنسرت ندارند

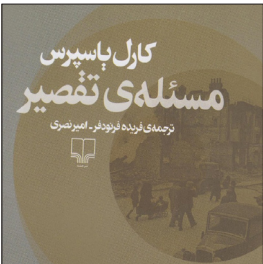

دیدم، دعوت آقای حمیدرضا نوربخش را پذیرفتم. او ادامه داد: مطمئتم جشنواره امسال با

رویکرد متفاوتی نسبت به سال‌های گذشته برگزار خواهد شد، هرچند بودجه کمی به این جشنواره اختصاص داده‌اند، اما با تلاش‌هایی که دست‌اندرکاران در این زمینه انجام داده‌اند حتما از سال‌های گذشته غنی‌تر خواهد بود. وی افزود: گروه موسیقی «بهار» در اجرای خود از آثار استادان قدیمی استفاده می‌کند و قطعات در دو بخش مجزا اجرا خواهد شد. بخش اول به آواز افشاری و بخش دوم به آواز اصفهان اختصاص دارد. او در باره شرایط اجرای بانوان نیز تصریح کرد: متأسفانه در این سال‌ها سالن مناسبی برای کنسرت بانوان ایجاد نشده‌است. این هنرمند با اشاره به حضورش در شورای موسیقی نیز گفت: شنیده‌ام خیلی از هنرمندان گفته‌اند، خانم اخوان آثار را در شورارد می‌کند و هیچ‌کس را نمی‌پذیرد. باید بگویم به هیچ‌وجه این طور نیست و من در شورا تنها نیستم. اعضای شورا پنج نفرند که در این باره اظهار نظر می‌کنند، البته من معتقدم تالار وحدت باید فقط به گروه‌های درجه یک اختصاص یابد و باید در این زمینه دقت کرد.

آن شب که تودر کنار مایی روز است
و آن روز که با تو می‌رود نوروژ است
دی رفت و به انتظار فردا منخسین
دریاب که حاصل حیات امروز است
(سعدی شیرازی، قرن هفتم، رباعیات)

سوت‌بانان

مسئله تقصیر
نویسنده: کارل یاسپرس
مترجم: فریده فرزندفر / امیر نصری
نشر چشمه
قیمت: ۱۰ هزار تومان
۱۴۵صفحه

مسئله تقصیر
نویسنده: کارل یاسپرس
مترجم: فریده فرزندفر / امیر نصری
نشر چشمه
قیمت: ۱۰ هزار تومان
۱۴۵صفحه

آمدی بر درس گفتار در باب وضعیت فکری آلمان»، «مسئله تقصیر»، «مسائل آلمان»، «تمایزگذاری تقصیر آلمانی‌ها»، «طرق ممکن برای عذرخواهی» و «پالایش خود».

اندیشمندان و صاحب‌نظران آلمانی در قبال فاجعه‌ای همانند هیتلر و حزب نازی مواضع گوناگونی اختیار کردند. در این میان کسانی همچون یاسپرس مواضع انفعالی داشتند. یاسپرس و برخی دیگر از این اندیشمندان در اواسط دهه سی، چندان هیتلر و جریان برآمده از آن را جدی نمی‌گرفتند. این مسئله در تصورات بسیاری از سیاست‌مردان جهان نیز وجود داشت اما به یکباره زمانی رسید که این جریان به طوفانی ویرانگر و مهارناپذیر بدل شد که همراهی اکثریت قریب به اتفاق مردم آلمان را به همراه داشت.

در این کتاب یاسپرس تمام کوشش خود را به کار می‌برد تا آلمانیان به درکی درست از فاجعه به وقوع پیوسته

برسند و همچنین مسئولیت خود را در قبال آن بپذیرند، زیرا آلمان برای جبران و به دست آوردن جایگاه خود در آینده، نیازمند درکی درست از وضعیت و شرایطی بود که در آن قرار داشت.

کتاب حاضر اثری است که تصویری دقیق از فاشیسم و نتایج آن ارائه می‌کند. یاسپرس از منطری نو جنگ جهانی و تأثیرات آن را مورد بررسی قرار داده‌است. ویژگی کتاب او از این جهت است که نگاهی است از درون، به عنوان یک آلمانی که اگر چه با فاشیسم همراه نبوده اما به عنوان جزئی از آن ملت کوشیده به درک واقعیت و پذیرش اشتباه و گناه خویش بپردازد. (منبع: الف)

لایحه ثبت جهانی نستعلیق آماده است

رئیس شورای عالی انجمن خوشنویسان ایران گفت: لایحه ثبت جهانی نستعلیق ایرانی‌باد در نظر گرفتن ابعاد و فاکتورهای لازم برای دفاع از این هنر ایرانی آماده شده‌است. جواد بختیاری در این باره گفت: لایحه‌ای که برای ثبت جهانی خطنستعلیق ایرانی آماده کرده‌ایم یک لایحه کاملاً قابل دفاع است که در یک بسته فرهنگی، با همراهی یونسکو برای ثبت هنر ایرانی عرضه می‌شود. او ادامه‌داد: در این لایحه، ابعاد مختلف زیبایی‌شناسی،

تاریخی، هویت و شناسنامه این خط در نظر گرفته شده و به عنوان یک لایحه قابل دفاع ارائه می‌شود و در آن فاکتورهای لازم برای دفاع از آنچه خواسته‌ایم لحاظ شده‌است. وی گفت: این لایحه آماده است و در نوبت بررسی قرار دارد، اما زمان بررسی لایحه کاملاً مشخص نیست. فکری می‌کنم اگر همه چیز خوب پیش برود، اواسط بهار سال آینده خبر خوش و مسرت‌بخشی برای جامعه بزرگ هنر ایران داشته‌باشیم. رئیس انجمن خوشنویسان ایران همچنین با اشاره به تعویق افتادن زمان همایش «صلح و هنر در آینه ادبیات» اظهار کرد: این همایش که قرار بود دی ماه سال جاری برگزار شود، به دلیل وضعیت تالار وحدت و همزمان شدن با برنامه‌ها و مراسم بهمن ماه و همچنین نرسیدن تعدادی از مقالات، مدتی به تعویق افتاده‌است. بختیاری همچنین افزود: فکری می‌کردیم ۸۰ اثر به همایش ارسال شود، اما اکنون ۱۸۰ اثر نقاشی خط و خوشنویسی به دست ما رسیده‌است. همچنین برنامه‌ریزی‌هایی برای برگزاری جایزه بزرگ خوشنویسی در دست‌طراحی و اجرا است و امیدوارم سال آینده این رویداد با کیفیت خوب برگزار شود.

سال از برپایی اولین نمایشگاه‌های هنری در قالب نگارخانه‌های امروزی و گالری‌های هنری‌ای تجسمی در ایران می‌گذرد.

در حال حاضر فقط بیش از سیصد نگارخانه در سطح تهران با ظاهری پنهان و خانگی فعالیت می‌کنند. اگر از مقیاس‌های ملی نمایشگاهی (مثل موزه هنرهای معاصر تهران، مجموعه فرهنگی نیساوران و…، و تعدادی فضاهای جانی کساد و خوارج از جریانات مهم هنری در فرهنگسرا بگذریم، باید اعتراف کرد؛ برخلاف داعیه‌های ملی و جهانی در جریانات هنری، تقریباً هیچ ساختمان نگارخانه‌ای با مقیاس‌های شهری موجود با طراحی معماری خاص نگارخانه‌داری در کل کشور وجود ندارد.

آیا باید پذیرفت که این فعالیت اجتماعی و فرهنگ هنری وارداتی، هنوز- چنان‌که در دیگر کاربری‌های جدید شهری- به نیاز اصلی و ملموس شهروندان تبدیل نشده‌است؟ نیازی که قدرت بروز معمارانه داشته‌باشد. آیا نگارخانه‌داری جزو مشاغل کوچک خانگی است؟

پیچیدگی و توسعه این معادل معماری از نیاز عمومی، با عمق و قدرت این نیاز، تناسبی یک به یک دارد.

در معماری ایرانی هم می‌توان سراغ این مرادفات معماری و شهرسازی را با خواسته‌های نسل‌های تازه‌و اجبار سبک‌تاز زندگی پیدا کرد. به طوری که در چند سده اخیر شاهد حضور گونه‌های تازه‌ای از معماری در شهرها هستیم. شاید ساختمان بانک‌ها، دانشگاه‌ها، نسل اولیه کارخانه‌ها، مجتمع‌های مسکونی، سینماها، سالن‌های مدرن نمایش و موسیقی، ورزشگاه‌ها، در مانگاه‌ها، میدان‌هایی با مفاهیم و کارکردهای جدیدو… بیش از دیگران به چشم بخورد.

ساختمان‌هایی که با پراکندگی مناسب و تناسب در مقیاس‌های ملی و شهری و خانگی، به رفح نیازهای زندگی معاصر مشغول می‌شوند. (کاربری‌های سطح پائین‌تر هم نشانه‌های شهری مشخصی برای خود انتخاب می‌کنند. مثلاً طبخ‌خی‌های سراسر کشور را با مهتابی‌های سبز می‌توان در دور شناخت. اما موارد مهمی از این قاعده طبیعی فاصله دارند. از جمله: حدود پنج‌ه